

sîrbesc și *Cronica bulgară de la începutul sec. al XV-lea*, în *Ein Beitrag zur bulgarischen und serbischen Geschichtschreibung* („Archiv für slavische Philologie“, Bd. XIII, 1891, p. 481—543)¹; **Letopisețul de la Putna I, Cronica lui Macarie și a lui Eftimie**, în *Vechile cronicе moldovenești pînă la Ureche*, apărută în același an (București, 1891)².

Peste numai patru ani, Bogdan dă publicității cea mai veche formă păstrată pînă astăzi a letopisețului moldovenesc, avînd titlul **Letopisețul de cînd s-a început Țara Moldovei** (numit de el „de la Bistrița“, căci credea că a fost scris acolo, iar de P. P. Panaitescu, *Letopisețul anonim al Moldovei*), după un manuscris din sec. al XVI-lea, descoperit la Tulcea (azi la B.A.R., mss. slav nr. 649), în *Cronice inedite atîngătoare de istoria românilor* (București, 1895). Cu acest prilej, Bogdan semnalează existența în acest sbornic a celei de a treia copii a *Cronicii lui Constantin Manasses*, pe care o va folosi în ediția sa. Tot în acest volum el publică **Cronica sîrbo-moldovenească**, după un manuscris din 1557 de la Mănăstirea Neamțului (azi la B.A.R., mss. slav nr. 636), cronică dată la iveală ulterior și de A. I. Jacimirskij după alt sbornic tot din sec. al XVI-lea, provenit de la aceeași mănăstire, în *Из славянских рукописей*, Moscova, 1898³.

În același volum, Bogdan reeditează **Cronica moldo-polonă** după un manuscris mult mai vechi, de la sfîrșitul sec. al XVI-lea, descoperit în biblioteca Zaluski (pe atunci la Petersburg, azi la Biblioteka Narodowa din Varșovia), pe care i l-a semnalat bibliograful polon J. Korzeniowski.

Tot Bogdan publică pentru prima dată **Cronica scurtă a Moldovei**, pe baza unei copii ce i-o furnizase A. I. Jacimirskij după un manuscris din sec. al XVI-lea al Muzeului de antichități (azi la B.A.R., mss. slav nr. 280), sub titlul *Un fragment de cronică moldovenească în limba slavă* („Convorbiri literare“, XXXV, 1901, p. 527—530)⁴.

În sfîrșit, în 1909, I. Bogdan editează în *Letopisețul lui Azarie* (extras din A.A.R., Seria II, t. XXXI, Mem. Sect. ist.) cuprinsul istoric al manuscrisului O, XVII, nr. 13, al Bibliotecii Publice din Petersburg (Leningrad), copiat în Moldova la sfîrșitul sec. al XVI-lea sau începutul sec. al XVII-lea: *Povestirea pe scurt...*, *Letopisețul sîrbesc* (versiuni deosebite de cele de la Kiev), **Letopisețul de la Putna II, Cronica lui Macarie** (variantă completă) și **Cronica lui Azarie**. Pentru *Cronica lui Macarie* Bogdan mai folosește o versiune (cea mai scurtă), aflată într-un manuscris din sec. al XVI-lea aparținînd lui E. V. Barsov⁵.

¹ Cu traducerea în latină a ultimului text, efectuată de V. Jagić.

² În același volum, Bogdan reproduce și studiază *Cronica moldo-polonă* direct după manuscrisul Naruszewicz din sec. al XVIII-lea (Hasdeu nu-l avusese la îndemînă) și *Cronica moldo-rusă*, după *Полное собрание русских летописей*, t. VII, St. Pb., 1856.

³ Azi manuscrisul se află la Biblioteca Academiei de Științe a U.R.S.S. din Leningrad, colecția Jacimirskij, nr. 51.

⁴ Ulterior, cronică a fost publicată de A. I. Jacimirskij, în *Славянские и русские рукописи румынских библиотек*, St. Pb., 1905.

⁵ Împreună cu cea mai mare parte a fondului Barsov, manuscrisul se află astăzi la Muzeul istoric din Moscova. N-am descoperit încă o altă cronică din sec. al XVII-lea, despre care Bogdan știa că se află în aceeași colecție.